

TURINYS

PRATARMĖ	9
ĮVADAS	11
1. KLIMATO ANALIZĖS METODIKA	16
1.1. Bendrosios nuostatos	16
1.2. Pagrindinės duomenų sekos ir jų įvertinimas	18
1.2.1. Stebėjimai ir matavimai	18
1.2.1.1. Saulės spinduliuotė	18
1.2.1.2. Oro temperatūra	19
1.2.1.3. Dirvožemio temperatūra	20
1.2.1.4. Vėjas	21
1.2.1.5. Atmosferos slėgis	23
1.2.1.6. Oro drėgnumas	24
1.2.1.7. Krituliai	24
1.2.1.8. Sniego danga	25
1.2.1.9. Debesuotumas	26
1.2.1.10. Atmosferos reiškiniai	26
2. KLIMATO KLASIFIKAVIMAS	27
2.1. V. Keppeno klimato klasifikacija	28
2.2. H. Vissmann, C. W. Thornthwaite ir G. T. Trewartha klimato klasifikacija	31
2.3. N. Creutzburg klimato klasifikacija	33
2.4. W. Gorczynski klimato klasifikacija	33
2.5. E. Martonne klimato klasifikacija	34
2.6. A. Penck klasifikacija	34
2.7. C. Troll klimato klasifikacija	34
2.8. L. Berge klasifikacija	38
2.9. B. Alisovo klimato zonų klasifikacija	39
3. KLIMATĄ FORMUOJANTYS VEIKSNIAI	42
3.1. Bendros žinios apie klimato sistemą ir klimatą lemiančius veiksnius	42
3.2. Geografinės padėties įtaka šalies klimatui	42
3.3. Vietinių veiksnių įtaka	44

3.4. Bendrosios atmosferos cirkuliacijos įtaka regiono klimatui ir orams	45
3.4.1. Pagrindiniai bendrosios atmosferos cirkuliacijos bruožai	46
3.4.2. Atmosferos cirkuliacijos intensyvumas	47
3.4.3. Atmosferos cirkuliacijos veiklumo centrai	47
3.4.4. Blokuojantieji anticiklonai	50
3.4.5. Šiaurės Atlanto osciliacija	52
3.4.6. Atmosferos cirkuliacijos įtaka metų laikų kaitai	53
4. SAULĖS SPINDULIUOTĖ	57
4.1. Saulės energija ir šilumos balansas	57
4.2. Saulės spinduliuotė Lietuvoje	59
4.3. Veikliojo paviršiaus spinduliuotės balansas	64
4.4. Saulės spindėjimo trukmė Lietuvoje	66
5. TERMINIS REŽIMAS	70
5.1. Oro temperatūra	70
5.1.1. Vidutinė oro temperatūra ir jos kintamumas	73
5.1.2. Oro temperatūros amplitudė	78
5.1.3. Ekstremali oro temperatūra	82
5.1.3.1. Maksimalioji oro temperatūra	83
5.1.3.2. Minimalioji oro temperatūra	84
5.1.3.3. Oro temperatūros anomalijos	86
5.1.4. Terminiai metų laikai (sezonai)	90
5.1.4.1. Terminių sezonų ypatybės ir jų trukmės kintamumas	90
5.1.4.2. Paros vidutinės oro temperatūros pereigos per 0°C ir 15°C datos	93
5.1.5. Atodrėkiai	94
5.2. Dirvožemio temperatūra	96
5.2.1. Dirvožemio temperatūra įvairiame gylyje	97
5.2.2. Dirvožemio išalimas	102
5.2.3. Šalnos	103
6. ATMOSFEROS SLĖGIS IR VĖJO REŽIMAS	107
6.1. Atmosferos slėgis	107
6.2. Vėjas	110
6.2.1. Vėjo režimas	110
6.2.2. Vėjo greitis	112
6.2.2.1. Maksimalus vėjo greitis ir gūšiai	117
6.2.3. Vyraujančios vėjo kryptys	119
6.2.4. Senieji Lietuvos vėjų pavadinimai	122
7. ORO DRĖGNUMAS IR KRITULIAI	124
7.1. Oro drėgnumas	124

7.1.1. Parcialinis vandens garų slėgis.	124
7.1.2. Santykinis oro drėgnumas	126
7.1.2.1. Dienų, kai santykinis oro drėgnumas <30, skaičius	127
7.1.2.2. Dienų, kai santykinis oro drėgnumas >80, skaičius	128
7.2. Krituliai	128
7.2.1. Erdvinį kritulių pasiskirstymą lemiantys veiksniai	129
7.2.2. Metinė kritulių eiga	131
7.2.3. Sezoninis kritulių kiekio kitimas	133
7.2.4. Metinio kritulių kiekio kaita Lietuvoje	134
7.2.5. Absoliutus paros kritulių kiekio maksimumas	136
7.2.6. Liūtiniai krituliai	137
7.2.7. Kritulių dienų skaičius (pagal jų gradacijas)	140
7.2.8. Kritulių fazinė sudėtis	143
7.2.9. Bendroji kritulių trukmė	144
7.2.10. Kritulių intensyvumas	145
7.2.11. Kiti kritulių tipai	147
7.2.12. Krituliai, susidarantys ant Žemės paviršiaus.	147
7.3. Sniego danga	150
7.3.1. Dienų su sniego danga skaičius	150
7.3.2. Sniego dangos susidarymo ir nutirpimo datos.	151
7.3.3. Sniego dangos storis	153
7.3.4. Sniego tankis	156
7.3.5. Vandens atsargos sniege	157
7.3.6. Teritorinis sniego dangos pasiskirstymas	158
8. DEBESUOTUMAS	161
8.1. Debesuotumo apibūdinimas	161
8.2. Debesų kiekio kitimas	162
8.2.1. Apsiniaukusio dangaus kartojimasis	162
8.2.2. Giedro dangaus kartojimasis	164
8.2.3. Debesuoto dangaus kartojimasis	164
8.3. Apsiniaukusių ir giedrų orų pastovumas	164
8.4. Debesuotumo paros eiga ir debesų rūšys	166
9. ATMOSFEROS REIŠKINIAI	169
9.1. Smarkus snygis	169
9.2. Lijundra	169
9.3. Kruša	171
9.4. Škvalai, audros, uraganai ir viesulai	172
9.5. Perkūnijos	174
9.6. Sausros	178
9.7. Rūkas	179

10. KLIMATO SVYRAVIMAI IR POKYČIAI LIETUVOJE	181
10.1. Lietuvos klimato kitimas praeityje ir dabartyje	181
10.2. Klimato prognozavimo galimybės	185
11. AGROKLIMATOLOGIJA	187
11.1. Temperatūra – svarbiausias aplinkos veiksnys.	187
11.2. Drėgmė ir krituliai	189
11.3. Sniego dangos svarba žiemojantiems augalams	190
11.4. Žemės ūkiui pavojingi ir nepalankūs reiškiniai	190
11.5. Aktyviosios temperatūros suma Lietuvoje	193
11.6. Agroklimatinės sąlygos ateityje	194
LITERATŪRA	197
LITHUANIAN CLIMATE	201
PRIEDAI	206
1 priedas. Atmosferos cirkuliacijos tipų klasifikacija (pagal J. Litynski)	206
2 priedas. Hidrometeorologinių reiškinių rekordai Lietuvoje	207